

Роман ЛИТВИНОВ,
здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальності «Підприємництво та торгівля»
Науковий керівник: **Віта ТЕБЕНКО,**
канд. екон. н., доцент кафедри економіки і бізнесу
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя

БІЗНЕС ПІД ВПЛИВОМ ВИКЛИКІВ ТА КРИЗ

Сьогодні здійснення підприємницької діяльності супроводжується невизначеністю перспектив розвитку. Водночас не можливо виявити, які можливі ризики очікують підприємницькі структури і як ними управляти в господарській діяльності. Головною метою підприємницької діяльності є одержання прибутку, тому в очікуванні бажаних (позитивних) результатів від підприємницької діяльності кожен суб'єкт господарювання має щонайменше чітко передбачати потенційні ризики, які можуть виникнути на шляху такої діяльності, об'єктивно оцінювати ступінь їх впливу на діяльність, а також розробляти та активно впроваджувати у практику шляхи мінімізації або нейтралізації впливу таких ризиків [1].

В період з 2014 року та до сьогодні Україна стикається з низкою нових труднощів, таких як пандемія та повномасштабне вторгнення російських військ на територію країни, що впливає на розвиток бізнесу в усіх сферах. Умови воєнного часу створюють низку викликів для підприємців, які можуть суттєво вплинути на їхню діяльність та виживання. До найбільш серйозних викликів можна віднести: питання безпеки та ризики, економічну нестабільність, пошкодження інфраструктури, порушення законодавства та правову нестабільність.

Найбільші втрати понесли ті галузі та підприємства, де неможливо впровадити дистанційну роботу, де бізнес взаємодіє безпосередньо з клієнтами. У складних умовах опинились аграрні підприємства, які залежать від конкретних місць роботи та не можуть відкласти або перенести свою

діяльність. Серед основних викликів, з якими зіткнувся вітчизняний бізнес у сучасних умовах можна відмітити нестачу замовлень, проблеми з логістикою та дефіцит сировини. Ця ситуація стосується й підприємств, що працюють на віддалених від місць активних бойових дій територіях [2].

Створення нових бізнесів та розвиток наявних допоможе зменшити безробіття та збільшити виробництво, що є критичним у військових умовах. Підприємці здатні швидко адаптуватися до змін на ринку та використовувати можливості, які виникають навколо. Відновлення роботи підприємств має важливе значення для наповнення державного бюджету, збереження фінансової стабільності населення, підсилення економічної стійкості країни і, відповідно, її здатності ефективно протистояти викликам сьогодення.

На рисунку 1 можна побачити відсоток збиткових підприємств за видами економічної діяльності у сфері торгівлі та туризму. Період пандемії та початок воєнних дій суттєво вразили підприємства цих галузей. Згідно з даними, найбільша кількість збиткових підприємств в Україні у галузі торгівлі та готельно-ресторанного бізнесу спостерігалася у 2020 та 2022 роках. Особливо великі втрати зазнала готельна сфера, де частка збиткових підприємств складала відповідно 53 % та 53,5 %.

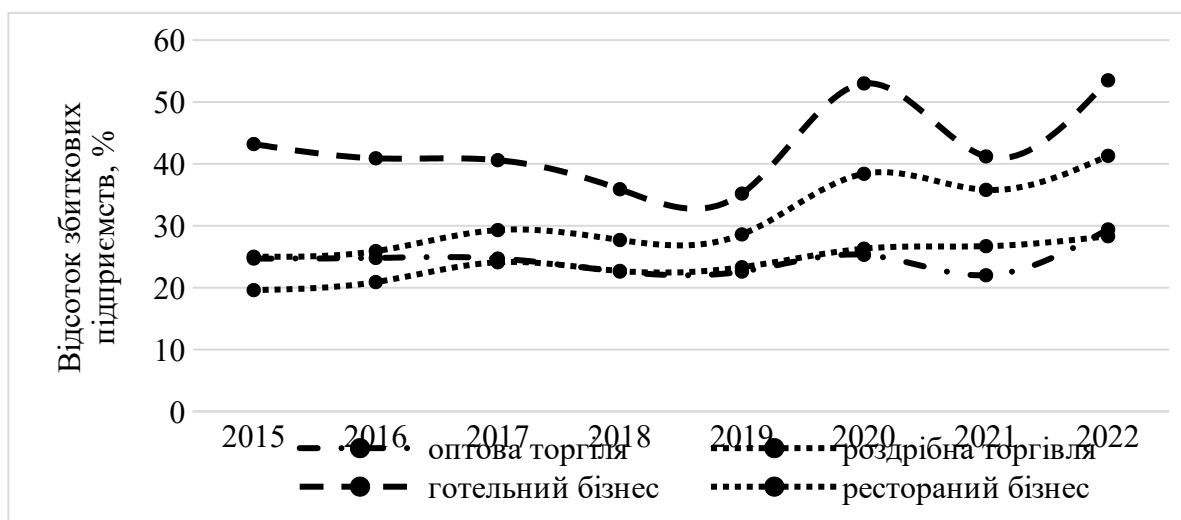

Рис. 1. Питома вага підприємств, які отримали збиток, у загальній кількості підприємств, за видами економічної діяльності, % [3]

На відміну від готельного сектора, рестораний бізнес мав відсоток збиткових підприємств у кризові роки на рівні 38,4 % та 41,3 %. Подібні

тенденції спостерігалися і у сфері торгівлі. Серед підприємств оптової торгівлі відсоток збиткових склав 25,3 % та 29,4 %, а серед роздрібних – 26,3 % та 28,3 %. Іншими словами, кожне третє підприємство страждало від збитків.

Військова агресія 2022 року серйозно позначилася на готельно-ресторанному бізнесі через втрати та погіршення безпеки. Загроза безпеці стала великою проблемою, що може відвернути туристів від подорожей з міркувань безпеки. Всі негативні явища, що відбувалися за останні роки не могли не вплинути на фінансові результати діяльності підприємств різних видів.

Аналіз фінансової діяльності підприємства є важливим інструментом для забезпечення його економічної безпеки. Наступний рисунок ще раз визначає найбільш критичні роки в діяльності підприємств, коли був отриманий доволі високий рівень збитковості підприємств готельного та ресторанного бізнесу. Найбільш стабільно рентабельною можна вважати сферу оптової та роздрібною торгівлі, які характеризуються незначним коливанням рівня рентабельності в динаміці.

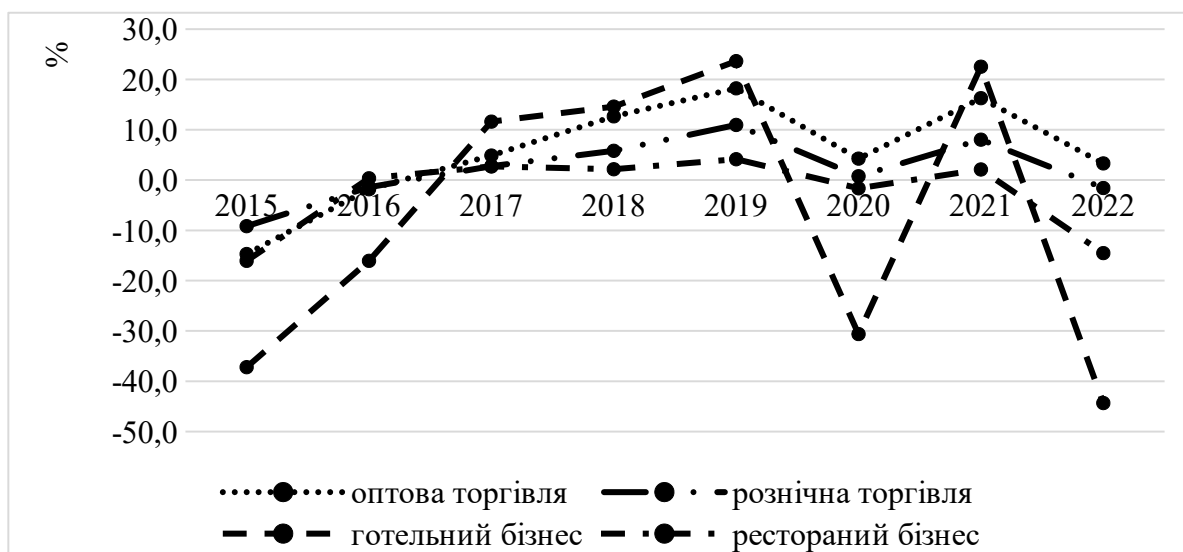

Рис. 2. Динаміка рівня рентабельності всієї діяльності підприємств, % [3]

Повномасштабна війна стала одним надскладним випробуванням для бізнесу і громадян. Підтримка армії, допомога переселенцям, забезпечення продуктами і ліками мешканців прифронтових регіонів – це лише невелика частина того, куди спрямував свої зусилля і ресурси вітчизняний соціально відповідальний бізнес. Під час війни соціальна відповідальність бізнесу

найчастіше проявляється в таких напрямках, як: спонсорство і благодійність, створення безпечних умов праці, допомога працівникам в складних життєвих обставинах, справедлива винагорода за працю, ефективна взаємодія з центральною владою і громадою [4].

Успішність сучасних підприємств залежить від їх здатності ефективно управляти можливими ризиками. Підприємства, які враховують ризики, можуть швидше адаптуватися до змін, розробляти стратегії боротьби з негативними впливами та впроваджувати гнучкі бізнес-моделі. Урахування ризиків відкриває нові можливості для інновацій і створення конкурентних переваг, які є основою успішної конкурентоспроможності в сучасному динамічному бізнес-середовищі. Негативні наслідки ризиків можна зменшити завдяки активним діям суб'єкта господарювання у напрямку створення майбутніх конкурентних переваг.

Список використаних джерел

1. Тебенко В. М., Болтянська Л. О., Лисак О. І. Управління ризиками як напрям забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки). № 3 (49), 2023. С. 169-177.
2. Економіка регіонів України в умовах війни: ризики та напрями забезпечення стійкості: науково-аналітичне видання / наук. Ред Сторонянська І.З. Львов, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». 2022. 70 с.
3. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.03.2024).
4. Завадських Г. М., Лисак О. І., Тебенко В. М. Корпоративна соціальна відповідальність: формування та реалізація в Україні. Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки) № 2 (48), 2023. С. 129-139.